

GAZETA POPORULUI

Foaie politică-culturală

Apare în fiecare Duminecă

Abonamentul:

Pe un an . . . . . 20 Cor.
Pe o jumătate de an . . . . . 10 Cor.
Pe 3 luni . . . . . 6 Cor.
Abonamentele să se trimită la adresa
„GAZETA POPORULUI”, Sibiiu.

Adresa noastră e:

„GAZETA POPORULUI”
Nagyszében, Rosenanger 14
(Ștrada Pestilor)

Inserate și anunțuri se primesc la administrația gazetelor.

Un șir cu litere mărunte întâia-oră 60 fil.
a doua- și a treia-oră 50 fil.

Sperietoarea țării.

Rar ni-s'a dat un așa de minunat prilej să cunoaștem pe câțiva gălăgioși deputați ai parlamentului nostru, ca în zilele trecute când, după o vorbărie de șapte luni, s'a votat, în sfârșit, asupra celor dintâi paragrafi ai legii noului drept de vot. Pentru a zădărnici înfăptuirea unui larg și obștesc drept de vot, ei au adus tot felul de dovezi și au încercat în tot chipul să ațâțe ungrimea împotriva noastră și să ne ponegrească în fața țării. Dar acum și-au dat arama pe față și cu un vot, pe care l-au rostit în casa țării, au desmintit ei înșiși negrele cuvinte de clevetire.

Erau adecă o seamă de deputați în Pesta, cari nu voiau să voteze o lărgire a dreptului de vot, sub cuvânt, că o astfel de lege ar întării numai pe românii trădători. Astfel Szász Pál a

spus că „din Ardeal au fugit în România 80 mii de români, între cari 38 mii soldați și 2 mii ofițeri; aceștia au împărțit Ardealul, ca să aibă fiecare, unde să călăuzească armata română, ce a năvălit în țară. Acești soldați fugiți, în caz de amnestie, ar câștiga cu toții drept de vot.” De aceea cerea, ca acest drept să fie legat de știința scrisului și a cetitului în limba ungurească.

Un alt deputat ardelean, Desbordes Ernő, declama „că noua lege nu va duce la întărirea statului național maghiar, ci la destrămarea și nimicirea Ungariei. O uriașă prefacere am suferit, zice numitul deputat, ura veche a scăzut, dar în locul acestui simțământ nehotărât s'a sălășluit o idee bine definită: dorința de a se rupe și de-a se alătura la România liberă și independentă, pentru a forma România-Mare împreună

cu Ardealul și părțile locuite de români din Ungaria.” Desbordes nu putea să-i roage îndestul pe deputați de-a-i crede. El a observat pe români, în zilele, cari au adus cea mai mare primejdie pentru țara ungurească, de-o mie de ani încoace, cu prilejul năvălirii lor, și poate declara, că numai frontul le-a oprit izbucnirea adevăratelor simțeminte. Pe români au trebuit să-i evacueze pretutindeni cu forța, dar pe aceia, cari în vremurile grele s'au încredințat de primejdia asta, nimic nu-i mai poate abate ori îndupleca. Viața noastră e ținută prin parlament, care deci, înainte de toate, trebuie să fie unguresc și de aceea singurul mod potrivit pentru asta, țin, că este, sfârșește dânsul, legarea dreptului de vot de știința limbii ungurești.

Tot așa au vorbit și alți deputați, vestiți de altminteri, cum sunt Kozma Andor, Teleszki János, Herczeg Ferenc, Vargha Gyula și a. m. d. Zugrăveau,

Din Basarabia rusească.

În Sâmbăta Paștilor, se'ntruniră în clădirea încăpătoare a școlii comitetul parohial și bătrânii satului, la sfătuirea la care îi chemase cinovnicul stăpânirii, Onufreiu Scoropadtski.

Oamenii trebuiau să-și spună deastădată părerile și dorința lor lămurit, în fața împuternicitului guvernului din Petersburg.

— Se face a vreme tare, măi Ghioa, rupse tăcerea Dumitru Ciurdan, unul dintre membri mai tineri ai comitetului parohial.

— A ajutat pe semne rugăciunea părintelui pentru ploaie din Joi mari, răspunse premarele, căutând îngrijat pe fereastră afară.

— Numai de n'ar bate peatra, oameni buni, de asta mă tem, își dădu părerea și Nichifor Salomie ajutorul de primar din Stănilești.

Din spre meazănoapte se ridicaseră nori grei, amenințatori și încărcăți până pe buze de vijelie cumplită. Vântul ce se pornise ghețos dinspre Chișineu, chiuia în văzduh, oprindu-se pe coperișe, printre șindrile, pătrunzând prin hoarne, gemând în frunzișul jucăuș al plutelor ce se îndoiu, gata să se frângă de pe la mijloc, iar praful scormonit de năvala lui uriașe, trecea pe uliță, alergând nebunește înainte către capătul satului, asemenea unei oștiri de că-

lăreți, atinsă de apriga lovitură a vrăjmașului și înnebunită de spaimă...

În clipa aceasta intră cinovnicul Onufrei împreună cu părintele Stanciu...

— Eu vint, continuă cinovnicul în graiul moldovenesc stricat, după-ce dădu binețe, se spun la dumnyeavoastră, oameni buni, che ce hotărât s'atu aiel mare ghela Chișineu. Dumnyeavoastră, me rog, știți amu ghespre ce avem vorba. Nu-i așa domnu popa?

— Nu știm nimic, să fie cu iertare, răspunse ridicând din umeri nepăsător, premarele Gheorghită lui Vasilie Hurdubelea.

— Atunce mu rog, se spuii io. Vegheți dumnyevoastră oameni buni, ke biserica nostre la toți una este: Muscali și Moldavski. Tot una nadejde, la noi, chind învia la morții. Nu trubui două limba, vezi, la ele una ghestul se roage la Dumnyezo... Apoi, stopunire ghela Petersburg e bun, și sămolește să pună la biserica dumnyevoastre limbă muschelească, se roage așa la Dumnyezo. Precepeți ce spus la minye? Dumnyeta domnu premare Hurdubele ce crede? Stopunire ghela Petersburg de la dumnyevoastră ajutor și pleteștye pe popa ghela el. No, che nu mai trăbuie se dea bani ghela punga dumnyilor voastre. Amu să facem la noi o țire invoială...

— Spărtura de bună seamă până e mică trebuie cârpită, întrerupse Ion Caba,

unul dintre jurați, răsând bătjocoritor pe sub mustață...

— No, che așa spune și eu, răspunse cinovnicul Onufrei. Dumnyelorvoastre este lipsa ghe banilor... che n'aveți... che la mine...

— Dacă n'avem azi, vom avea poate mâne, se amestecă printre spusele lui, cu gura mai de jumătate, și Vasilie Ursu.

— Stopunire vre la dumnyevoastre se fie om bogate, mu rog, continuă cinovnicul stăruitor.

— Avere e gard de nuiele, domnule Onufrei, sărăcia-i zid de peatră, făcu repede premarele Hurdubelea, ridicându-se în picioare.

— No binye, binye, adaogă omul stăpânirii, dar aste nu mere tot așa. La nație dumnyevoastre e lipse ghe, aste cum zice la ea no, ghe progresie... luă vorba din din nou cinovnicul. Dumnyeavoastre trubui se fie la un loc cu oameni invețați, se șede la un masă cu domnyi...

— Domnii sa rămână cu domnii, îl întrerupse goci-manul Niculae Aldea. Ști dumneata jupâne vorba ceia: nu mânca cu domnii cireșe dintr'un blid, căci îți aruncă apoi sâmburii în ochi...

După cele din urmă cuvinte ale goci-manului, adunarea întregă isbucni în râset.

— No, che ved la mine curat, la dumnyevoastre nu place, no cum se spune,

în colori întunecate, primejdia românească și nu se sfiau a ne cleveți și bănuți pe toți, amestecându-ne într-o căciulă cu trădătorii.

Desmințirea cea mai hotărâtă a cuvintelor spuse au dat-o deputații amintiți, când, în zilele trecute, ei înșiși au votat împotriva propunerii de-a se lega dreptul de vot de știința limbii ungurești. Una au vorbit și propus, dar alta au făcut în împrejurările schimbate, când nu mai aveau nevoie să sperie pe nimeni.

Politica cinstită ungurească poate însă să tragă bune învățăminte cu privire la caracterul astorfel de deputați, cari ponegresc un popor întreg de hătârul puterii și sperie țara cu „primejdia valahă”, numai cu scopul ca ei să-și poată face mendrele, în largul lor. Buna înțelegere nu se va încetăteni la noi, până când nu se vor înlătura acești bârfitori de meserie, cari colindă prin țară cu sperietoarea lor mincinoasă.

Luptele din Albania.

În zilele trecute lupte mari, aspre s'au dat numai pe frontul albanez și comunicatul nostru de războiu drept rezultat al acestor lupte anunță retragerea trupelor noastre după linia Berat - Fieri. Deja la 7 Iulie s'a vestit din partea comandamentului austro-ungar despre atacurile italiene și franceze dintre râurile Devoli și Ossum. Atunci au izbutit să înainteze în unele puncte, dar au fost respinși îndată. În ziua următoare dușmanul a început focul și lângă râul Vojusa, câștigând teren în cursul de jos și de sus al acestei ape, așa încât am trebuit să ne retragem și la mijlocul acestor locuri de atac. A treia zi comunicatul de războiu spunea, că dușmanul apăsa neîncetat asupra frontului nostru, iar a patra zi, că am părăsit linia Berat-Fieri.

asta... progresie... Noi vrem la el numai bine. Ce zice domnu popa? Invoiește se punye limbe muscăleasche la sfântă, aste, troiță, la slujbe no? se îndreptă cinovnicul cu vorba cătră părintele Stanciu.

— Nu se poate. Aceasta nu se poate! Noi ne păstrăm obiceiul. Apoi să se clatine dela loc măcar tot Petersburgul, răspunse cu îndrăsneală oarbă părintele.

— Nici la dumnyata nu trubui, domnu Grigoraș? se întoarse cinovnicul cătră dascăl?

— Acum rămân și eu pe lângă cele făcute până acuș, grăi dascălul, întorcându-și privirea neîncrezătoare cătră primarul Gheorghită lui Vasilie Hurdubelea.

În clipa asta se aprinse cel dintâiu fulger pe marea de întunec a cuprinsurilor, brăzdând în zborul lui aprig cearceaful de păcură și cătran, al norilor de furtună. Răsbubuitul puternic al tunetului se prelungi mereu până târziu, rostogolindu-se, întocmai ca și când niște uriași ar fi aruncat deavalma în văzduh colți de stâncă, ce s'ar fi sfărâmat în căderea lor unul de altul.

Jurații își făcură cruce.

— No acum ce zice, pentru ca se gate: se face precum spus la dumnyevoastre? întrebă din nou cinovnicul.

Părintele Stanciu îi tăie scurt cele din urmă cuvinte:

— Dumneata, domnule Onufreiu, ești om trimis al puterii și grăiești precum ți s'a poruncit! Apoi vestește acelora cari te-au încredințat cu aceasta, ca să mai încerce și în altă parte.

Cu noi nu merge...

În cuprinsul salei de învățământ, în care se ținea sfătuirea, se făcu deodată liniște adâncă și grea ca de mormânt.

Nu mai vorbea nimeni nimic, numai vijelia deslănțuită afară, în toată furia ei, își urma năpraznicu-i joc de mânie, în largul slavei apăsătoare...

Cinovnicul Onufreiu Skoropadski se ridică în picioare, și-și luă pălăria:

— No, che aspru vorbe greit și domnu popa... Se nu pare reu la domnia-sa, încheie el și ieși pe ușe.

Premarele Hurdubelea adause:

— Un bordeiu să ai, numai să fie al tău!

Oamenii se gândiră să se împrăștie pe la vetrele lor.

Deodată, cei dintâi picuri de ploaie căzură răpăind pe coperișul din table de metal al școalei modovenești...

Rugăciunea părintelui Irimie Stanciu ajutase...

* * *

Părintele se culcă mai de cu vreme de cum avea obiceiul. Vroia să-și potolească în chipul acesta zbuciumul nimii, ce l-i pricinuiseră harța de cuvinte avută cu cinovnicul Onufreiu Skoropadski în ședința comitetului parohial.

Dimineața, cu revărsatul zorilor, avea să facă slujba cea mare a învierii și apoi liturghia, iar pentru aceasta trebuia să se reculeagă și să-și adune puterile, să se liniștească...

Dar tâmplele îi zvâcneau cu putere, și bătăile pripite, tari, aproape amenințătoare ale inimii, le simțea și le auzea foarte lămurit, pe ori-ce parte a trupului căută să găsească odihnă. Clipele de revoltă și scârbă ce-a trebuit să le îndure, ascultând cu tot disprețul lor, cuvintele de momeală ale cinovnicului Onufreiu Skoropadski, îi puseseră în mișcare toate strunele sufletului, i le întinseseră, le făcură să vibreze, să geamă, să cânte sălbatic cu o putere elementară de uragan...

Pentru ca să uite cele întâmplăte și să-și mai abată gândurile în altă parte, părintele Stanciu cercă să-și îndrepte luarea-aminte asupra celor ce se petreceau afară de sufletul său, asupra lucrurilor ce-l împrămuiau...

Furtuna se ogoise pe nctul și izbucnirile de lumină orbitoare ale fulgerilor, ce mureau acum departe, în zare, însemnau din timp în timp în cuprinsul încăperii înecate în întunec, dungi tot mai subțiri de lumină verzuie, ce se ițeau încet printre perdelele lungi și străvezii, dindărătul ferestrelor...

Numai ploaia își urma plânsetul ei trist și monoton fără de întreruperi...

Părintele Stanciu începu să numere pe rând picurii, cari loveau ușor, ca o atingere obosită de aripi, geamurile, și muzica aceasta dulce și misterioasă a stropilor, îl amăgea cu chemările ei de vrajă dincolo undeva departe, peste încercuirea aceasta brutală de materie a celor ce sunt, în lumea lucrurilor și întâmplărilor ce n'au făptură decât în închipuirea bolnavă a oamenilor

În cinci zile deci luptele din Albania s'au întins pe un front de 100 kilometri. Din comunicatul italian însă se vede, că soarta atacului a hotărât-o amestecul flotei engleze, care a făcut cu putință, ca husarii italieni să taie podul dela Metali, la spatele orașelului Fieri și astfel să ne silească la retragere.

Scopul acestui atac din Albania nu era numai apărarea mai sigură a Valonei, ținută de italieni, ci se îndreptă și asupra orașelor Elbassan și Durazzo, de unde apoi puteau să primejduiască întreg frontul dela Monastir.

Se înțelege, că așa departe n'au ajuns, deoarece-ce au fost opriți de trupele noastre.

Nova ofensivă nemțească Nemții au trecut Marna.

Dumneacă dimineața nemții au pornit de nou ofensiva împotriva frontului francez. Deastădată luptele înverșunate s'au dat de-a dreapta și de-a stânga orașului Reims, pe care dela cea din urmă ofensivă îl țin împresurat din trei părți. Mai întâiu ei au aruncat o ploaie de granate asupra șanțurilor dușmane, pe care le-a umplut apoi cu gazuri omoritoare și astfel au izbutit să pătrundă cu mașinile panțerate în liniile franceze.

Armata generalului Böhm a trecut Marna între Jaulgonne și Dornmans. Pionerii au transportat trupele de atac peste râu, des de dimineață, făcând astfel cale unei învingeri strălucite. Infanteria trecută apoi a ocupat țărmii țepiși ai râului și a cucerit frontul cu pădure al francezilor, cari îl apărau încăpăținați. Ei au fost siliți a se retrage pe linia Capelle-Cambrissy-Mareuil.

Lupte înverșunate s'au dat și în sus de Marna. Cătră seară Nemții au ajuns linia: Chatillon-Cucheny Chamnissy, dinspre răsărit.

Armatele generalilor Mudra și Einem au atacat pe Francezi de-a stânga Reimsului până la Tahure, unde a ocupat cea dintăiu linie. Luptele s'au dat aici pe un teren cunoscut de trupele nemțești de anul trecut din primăvară. Numărul soldaților francezi prinși în ziua dintăiu trece peste 13 mii.

Luptele din Tirol.

În părțile muntoase ale frontului italian tunurile au lucrat neîncetat. Pe locul dintre Monte Pertica și Monte Solarolo, dușmanul, după-ce a pregătit lupta cu artilerie, a încercat să ne atace de patru ori cu mari puteri, dar a fost respins sânger de trupele diviziei a 55-a, și silit a se retrage, parte de focul tunurilor parte de luptele, ce s'au dat piept la piept.

Aviz.

Inștiințăm pe stimații noștri cetitori, cari nu și-au prenoit abonamentul, că numărul trecut a fost cel din urmă, pe care l'au primit. Îi rugăm deci să ne trimită, cât mai grabnic, prețul abonamentului, ca să nu fim siliți a le opri gazeta.

De aici încolo prețul „Gazetei Poporului“ este acesta:

Pe un an 20 cor.

Pe o jumătate de an 10 cor.

Pe 3 luni 6 cor.

Un număr se vinde cu 40 fil.

„Gazeta Poporului“ aduce în fiecare număr cele mai folositoare învățături pentru popor, știri proaspete și e scrisă deslușit, pe înțelesul țaranilor noștri iubitori de carte și lumină. Să nu se găsească nici o casă românească, din care să lipsească „Gazeta Poporului“. Rugăm stăruitor îndeosebi pe luminătorii satelor noastre: pe stimații noștri preoți și învățători, ca să recomande „Gazeta Poporului“, să îndemne pe toți știutorii de carte, ca să o aboneze.

Toți cari și-au plătit abonamentul pe anul întreg, adecă 15 cor. după prețul cel vechiu să ne mai trimită un adaus de 2 cor. 50 fil. pentru jumătatea a doua a anului. Asemenea și cei-ce au trimis numai 7 cor. 50 fil. pe partea a doua a anului, să ne mai puie pe poștă încă 2 cor. 50 fil., ca să îplinească astfel abonamentul pe anul întreg.

Răvașul săptămânii.

Sibiu, 21 Iulie 1918.

Liceele (gimnazille) noastre confesionale la răspântie. Sub acest titlu C. C. scrie următoarele: În programul fixat de fostul ministru Apponyi pentru crearea așa numitei „zone culturale maghiare“ s'a găsit loc și pentru câștigarea unei înrâuriri mai mari decât cea din trecut asupra liceelor noastre confesionale. Atât liceul din Beiuș cât și liceul nostru din Blaj au primit ajutorul de stat pe baza unui regulament (szabályzat) din 1906 (Nr. 95,373), care nu cerea în schimb nici un fel de contra-serviciu din partea susținătorilor de școli. Ordinariatul arhidicezan, presimțind par'că primejdia ce cuprinde ajutorul de stat, a refuzat la început să primească ajutorul oferit dar în urma cheltuielilor tot mai mari,

chinuiți de friguri. I se părea uneori, în-tocmai ca și când s'ar fi prăbușit fără de voința sa în golul opac al unui clopot uriaș, întors cu gura în sus, din adâncul căruia cerca să scape, cățărându-se desnădăjduit cu amândouă mâinile, din toate puterile sale, ce începeau acum pe rând să-l părăsească. Și clopotul acesta începu parecă deodată să se miște, să sune, să împrăștie în jurul său ecoul puternicilor izbiri ale limbei de buzele lui groase de cioaie...

Părintele Stanciu tresări și aprinse lampa.

Stătu multă vreme așa, proptit pe un cot și începu să cugete.

Își reaminti pe rând cele petrecute la adunarea de cu seară, tot ce spusese jurății, ce vorbise cinovnicul, ce răspunsese el. Cu o limpezime străină i se alcătuiu în minte toate mărunțișurile: fiecă cuvânt, fiecă mișcare, fiecă privire schimbată cu membrii comitetului său, în cursul ședinții. Din învălmășeala aceasta de întrebări și răspunsuri ce i se frământau de-avalma în creier, se desprindeau tot mai clare, mai hotărâte, mai grele cuvintele ce i le aruncase bănuitor cinovnicul, când părăsi adunarea:

— No, che aspru vorbe greit domnu popa. Se nu pare rău la domnia sa...

Spusele cinovnicului Onufreiu, ascundeau în umbra lor, ca după o perdeă stăvezie, amenințări lămurite. Ei bine, oare ce grăise el, popa, ce spusese în focul sfătuirii, decât tot ce-ar fi putut zice cu acelaș prilej, un om cu mintea întregă, care-și cunoaște datoria, vrerea și puterile sale. Este o crimă oare

să tâlcuiești fără de rezerve oricui, fie acesta chiar și un trimis al stăpânirii, care vine și-ți cere să renunți la graiul tău, la obiceiurile tale, la rugăciunile tale, să-i spui, că dorința lui este neîndreptățită și lipsită de înțelepciune? Este un păcat vrednic de pedeapsă să-i arăți, că Dumnezeuului tău, — care-ți ascultă rugăciunea, care își varsă harul îndurărilor sale, și mângăie în ceasuri de nenorociri și suferințe pe cel ce rabdă în tăcere — îi poți tâlmăci mai ușor năcazul inimii în limba ta moldovenească, decât în graiul rusesc străin de priceperea ta, de sufletul tău, de simțemintele tale?

N'a priceput lucrul acesta și cinovnicul Onufreiu Scoropadtski? Nu ar cugeta și el tot așisderea la urma urmelor, dacă i-ar porunci cineva serios să se roaga într'o limba străină și nepricepută? Dar însuși guvernul muscălesc dela Petersburg, dacă poruncile sale ar veni să le deie aici, la noi, în mijlocul satului, în Stănileștii din vale, și-ar cunoaște mei bine împrejurările dela țară, și-ar schimba de bunăseamă gândul...

Ei bine, dacă lucrurile acestea sunt adevărate ca lumina soarelui, atunci pentru ce-l amenințase cinovnicul? De ce-i aruncase în față cuvintele acelea batjocoritoare?

— No, che aspru vorbă grăit domnu popa... Să nu pară rău la domnia sa.

Părintele Stanciu desprindea așa de limpede acum răspunsul cinovnicului Onufreiu, încât i se părea că le-ar auzi din nou, aievea, așa precum fuseseră rostite în școală. Ele luau în închipuirea lui agitată proporții grozave, uriașe și imense, căzând ca

niște lovituri strajnice de ciocane pe nicovală. Iar altădată i sunau în urechi țipând cu glas ascuțit de trimbiță, amenințator și năvalnic. Le vedea scrise în tot locul, cu slove de foc, de metal topit: pe plafon, pe pereții văruiți cu alb, pe luciul întuiecat al dușumelei:

— No, che aspru vorbă grăit domnu popa... Se nu pară rău la el...

Dela un timp părintele totuși reuși să-și întoarcă gândul în altă parte. Își aduse aminte de Dumineca Floriilor când pornise cu deputăția la Chișineu. Vlădica nu-i primise, iar sfetnicii lui îi amăgiseră cu vorba sau se feriră de dâșii. Tot mai luminos i se desfăcea din întunerecul minții figura părintelui sfetnic Ion Lăzăreanu. Îi vedea bine acum ochii, barba-i cuvioasă ca de monah, mișcările lui semnificative, și răceala de ghiață cu care îi întimpinase în încăperile biroului său. În tot cursul convorbirei ce-o avuseseră împreună, el se ferise să le vorbească pe față, să le deie un sfat lămurit, să le spună un cuvânt de încurajare.

Și-apoi când el, părintele Stanciu, sărmanul popă dela sat, a probat să-l silească cu o întrebare, din fața căreia nu putea să scape pe nici o ușiță ascunsă de retragere, nimeni, sfetnicul Ion Lăzăreanu nedumerit și adus în corn de capră, le aruncă în față fără să se gândească la aceia ce puteau să-i răspundă parohienii săi, următoarele:

— Părinte, dta pe ce lume trăiești?

În adevăr, atunci abia a înțeles el, părintele simplu din Stănilești, cu toate lipsurile și năcazurile ce le îndurase, dar și cu bucu-

Nou avocat român. În 1 l. c. dl Dr. Ieronim Stoichița, stegar a depus cu succes examenul de avocat și jude. Felicitările noastre.

Credința și vitejia românească, recunoscută de un comandant ungar. Cetim în „Reichspost“ din Viena, nr. 296 dela 2 Iulie, într'un raport despre o mare adunare patriotică, următoarea declarație a redactorului-șef Dr. Funder: „Mergând eu acum zece zile dealungul liniilor noastre pe frontul dela Asiago, un comandant ungar al unei trupe de asalt mi-a spus; „Eu sunt Maghiar, Săcui, și înainte, de când trăesc, uram și desprețuiam pe Români ca cetățeni în cari nu s'ar putea avea încredere („unverlässliche Bürger“), dar mătutrisesc că am greșit; iar astăzi salut plin de respect pe cel din urmă din soldații mei români. „Das sind Kerle von Gold und Eisen“! (Sunt băiați de fer și aur).

Nu mai fac parte din teritorul răsăritean de război: Comitatele Ciuc și Trei scaune; ear în Bucovina următoarele cercuri politice: Cernăuț, Gurahumora, Câmpulung, Coțman, Rădăuț, Seret, Storojineț, Suceava, Zastavna și cercul Stănești.

Ministrul basarabean a vorbit în parlamentul român. Ministrul basarabean *Inculeț*, care face parte din ministerul român, răspunzând la întrebările ce s'au făcut cu privire la unirea Basarabiei cu România, a ținut în parlamentul român o vorbire primită cu foarte mare însuflețire. Ministrul a spus cum s'au făcut pregătirile pentru unirea Basarabiei cu țara mamă, dela sânul căreia a fost răpită de lăcomia Rusiei, apoi de ce au ales tocmai ziua de 4 Ianuarie pentru o bucurie atât de mare. Unirea Basarabiei cu România a fost o urmare firească a revoluției rusești și o dreptate peste care nu se putea trece. Autonomia și drepturile țării

rișoarei trebuie însă păstrate, pentru că numai așa se poate pune capăt uneltirilor ucrainiene (guvernului ucrainean i-a și răspuns guvernul român foarte respicat, că Basarabia de bună voia ei s'a alipit la România și că Ucraina n'are drept la nici un petec din pământul basarabean). Poporul din Basarabia — a zis Ministrul Inculeț — e foarte mulțumit cu unirea ce s'a făcut; numai slujbașii de pe vremea stăpânirii țării, slujbași cari nu știu românește, precum și marii proprietari, cari nu pot uita drepturile ce le-au avut mai înainte, aceștia mai cârtesc împotriva unirii.

Avis!

„ECONOMUL“ institut de credit și economii în Cluj.

Filiale: Murăș-Ludoș și Alud.

Afiliate 7 reuniuni de credit Raiffeisen.

Capital: Un milion coroane.
Rezerve: Patru sute de mii cor.
Depuneri: Trei milioane.

Face tot felul de afaceri de bancă. Primește depuneri de etalon favorabil și cu procent urcat pentru biserici și alte așezăminte culturale. Imprumută pe cambii, ipotecă și lombard.

Vinde și cumpără efecte căutate la bursele din Budapesta, Viena și Praga și mijlocește transacțiuni în legătură.

Mijlocește vânzarea și cumpărarea de mașini agricole. 18

Ajută la întemeierea reuniunilor de credit și agricole sătești.

Susține: Masa studenților universitari, Ambulanța Petran pentru țărani bolnavi, are Birou: „Sfat de drept gratuit pentru țărani“ și „Un orfelinat de fete“, victime ale războiului.

Cătră cărturari noștri.

„Biblioteca Ardealului.“

Inter arma silent Musae. Așa spune proverbul, dar proverbul ăsta nu-mi place. Cum românimea din Ardeal nu poate fi invinută că a făcut războiul, este firesc ca poporul nobil dela poalele Carpaților, să-și poată avea lectura literară. Durere — și să-mi ierte fiecare cetitor abandonarea cauzei — noi astăzi, în cursul războiului n'avem aproape nici o publicație literară; ziarele noastre parte au amuțit, iar celea mai multe divagează în oportunism... Publicul nostru cititor este prin urmare aruncat în brațele lecturilor streine, și vai, ce lecturi! Conrupția intelectuală a literaturii budapestene inundă cu valurile ei toată suflarea românească și în loc de geniul unui Eminescu, Petöfi, Shakespeare, Goethe, publicul nostru este silit să citească belimbroskiadele acrobaților zuluțați. Scot „Biblioteca Ardealului“ chiar cu tendența, de-a da în mâinile publicului nostru operele de valoare ale scriitorilor noștri. Incerc mai cu seamă popularizarea scriitorilor români de baștină ardeleni, dintre care foarte mulți, sunt dați cu totul uitărei. Un Coșbuc, un Vlahuță, un Slavici, un Caragiale este aproape necunoscut în Ardeal, pentru-că operele lor au apărut imprimate în România și fiind astfel neaccesibile publicului, lucrările cele mai de seamă ale culturii noastre sânt ignorate de mulțimea cărturarilor ardeleni. Mă gândesc prin urmare, să dăm colecții și antologii din versurile românești, culegeri de nuvele, mici scenete din dramele scriitorilor români, pagini alese din lucrările esteților și sociologilor noștri.

Ca să pot îngheba programul întreg, firește, am lipsă de sprijinul întregului nos-

Părintele Stanciu intră în biserică, se îndreptă cătră iconostas și după-ce își făcu cruce și sărută icoana Mântuitorului se strecură prin ușa din dreapta în altar.

Primarul Gheorghită lui Vasilie Hurdubelea împreună cu gocimanul Nicolae Aldea pregătiseră până la sosirea părintelui icoana învierii, sfeșnicile și picioarele pentru ca să o proptească.

Deodată începură acum clopotele să răsune din înălțimea turnului, amestecându-și glasul lor de bronz cu picurările mărunte ale toacei. Părintele ieși din altar investmântat în odăjdiile cele mai frumoase, cu crucea în mână, și împreună cu icoana învierii purtată de cei doi jurați mai de cinste din Stănelești, urmat de poporul întreg, cu capetele descoperite, încunjură biserica de trei ori, oprindu-se din nou în fața ei.

Era un moment sărbătoresc și înălțător cum nu-i dat să-l vadă nimeni decât în noaptea învierii...

Părintele Stanciu așeză evangelia legată în catifea roșie pe tetrapod și începu să citească. Cuvintele lui vibrau limpezi, pătrundeau în noapte, se înălțau maiestose în largul văzduhului, amestecându-se cu glasul de metal al clopotelor din înălțime. Și povestirea aceasta simplă, duioasă și pătrunzătoare a mironosițelor ce-au mers la mormânt și-au găsit piatra răsturnată, încheagau pe'ncetul în mintea credincioșilor marea icoană a învierii, ce-a desăvârșit cu puterea ei, izbânda strălucită a creștinătății. Și cuvintele aceste fără de nici o podoabă, pline de tâlc și pricepute de toată lumea,

se furișau până'n măruntaiele sufletului, și trezeau fiori de evlavie nepătrunsă.

Bătrânii satului începură să lăcrimeze. Oamenii aceștia cari ascultau cu capetele descoperite cetania celei mai înțelepte cărți ce s'a scris vreodată, se gândi părintele Stanciu la sfârșitul evangheliei, și cari din cuvintele ei pironite în amintirea și cugetul lor în cursul anilor, își clădiseră un altar din carne și din oase, nu puteau să se desmintă pe sine. Pentru aceea grăiseră așa de neșovăelnici înaintea cinovnicului...

Dupăce cădi apoi în forma crucii tetrapodul, părintele își înălță glasul puternic și începu să cânte troparul învierii: Hristos a înviat din morți. Dascălul Grigoraș și juratul Nichifor Salomie îi prinseră cele din urmă vorbe și repetară încă de două ori cântarea pătrunzătoare a vecinicei treziri la viață.

După ce se săvârșiră toate cele cerute de slujba Paștilor, preotul împreună cu poporul întreg se întoarse în biserică, așeză icoana învierii împreună cu evangelia și crucea pe tetrapod, iar credincioșii apropiindu-se, se închinau și atingeau această evanghelie, această cruce, această icoană pe care părintele le-o înfățișa an de an înaintea ochilor lor, în fața cărora se aplecau tineri și bătrâni în cărunțiți deopotrivă și le sărutau ferbinte, cu tot focul inimii lor de părtași ai dreptmăritoarei biserici ortodoxe:

— Hristos a înviat!

— Adevărat că a înviat, răspundea părintele Stanciu din dărătul tetrapodului.

Urmare apoi după rânduiala străveche

stihirile și cântările de bucurie ale învierii. Cele două străni ale cântăreților răsunau vesel, și laudele Paștilor cântate pe schimbiși de dascălul Grigoraș și juratul Nichifor Salomie, înălțau toate inimile, le umpleau de evlavie și le sileau să bată mai repede. Toată biserica înțelegea parcă mai bine de astădată rostul acestor tropare de biruință asupra puterii întunerecului, cari însemnau acum și izbânda lor, a credincioșilor, câștigată cu prilejul adunării din școală, când s'au împotrivit cu atâta demnitate propunerilor cinovnicului muscălesc. Pentru aceea își înălță glasul cu atâta putere juratul Nichifor Salomie, când prinse să zică pe glasul al cincelea minunata stihire a învierii:

— Să învie Dumnezeu și să se risipească vrășmașii lui!

Incepuse să se crepe de zi, când părintele Irimie Stanciu prinse să citească ot-pustul de ieșire.

Se împărțiră apoi paștile și lumea începu să se împrăstie din biserică.

Mai rămase în cuprinsul ei numai părintele, dascălul Grigoraș și premarale Gheorghită lui Vasilie Hurdubelea.

— Frumoasă slujbă, părinte, făcu premaralele înaintând de-astânga preotului cătră ușa bisericii.

— Să mă auziți la „Ingerul a strigat“, adăogă și dascălul Grigoraș. O să plângă biserica...

Când ajunseră în curte o privesc neîn-datinată le atrase fără de veste luarea aminte. La poarta bisericii stăruiau nemișcați patru

tru conglomerat intelectual. Este banal, dar fac și de astădată apel la bunele sentimente culturale ale cărturarilor noștri, să nu scape prilejul potrivit, de-a putea sprijini o acțiune literară de mare însemnătate culturală pentru neamul românesc din țara aceasta, acțiune, care poate avea rezultat frumos, dacă râvna de muncă a dirigitorului acestei biblioteci, nu va trebui să eșueze de letagie — această boală, caracteristic românească. —

Primul număr al *Bibliotecii Ardealului* îl voi închina memoriei marelui poet *Gheorghe Coșbuc*, mort în zilele acestea negre, în nenorocita țară românească și în acest număr voi publica o colecție a versurilor

lui Coșbuc, introdusă de — un studiu literar asupra nemuritorului clasic al versului românesc. Al doilea număr va aduna la un loc, câte un specimen din versurile poezilor români moderni aflați în Ardeal — iar succesiv fiecare număr, va împlini un rost literar. Dacă publicul nostru va înțelege însemnătatea acestei biblioteci și nu va lăsa în indiferență acțiunea „Biblioteca Ardealului” va putea împlini misiunea culturală a dirigitorului ei. Las deci în seama editorului: *Domnul A. Anca* să poată duce în îndeplinire hotărârea mea de-a da literatură românească în mâinile publicului.

Emil Isac.

„Biblioteca Ardealului” va apărea în

format de carte în fiecare lună, tipărită pe hârtie bună, cu caractere tipografice moderne și învăluită în copertă ilustrată.

Primul număr va apărea în cursul lunii August, și va conține versuri de *Gheorghe Coșbuc*, în forma unei antologii moderne și introduse de prefața dlui Emil Isac.

Exemplarul va costa 1 coroană 50 fil. (1 franc 50 bani) plus 50 filer pentru porto și se poate comanda prin toate librăriile, iar direct prin editură: *Institutul de arte grafice Alexandru Anca Szamosujvár* — Gherla. La comandă suma să se trimită înainte. În toate ale redactării bibliotecii scrisorile se adresează dlui *Emil Isac Cluj* (*Kolosvár*) *Strada Bartha M. Nr. 22.*

Prăvălie de Antiquități (lucruri de demult.)

Cumpăr tot felul de lucruri găsite în pământ la arat, ori la săpat, de aur, argint, ori de ori-ce fel de metal, poate fi chiar și de piatră ori cărămidă dacă au diferite semne sau scrisoare pe ele.

Ucioare, potire, păhare, inele bani vechi răi, petri cioplite cu semne, ori cărămidă scrisă cu slove de demult; afară de aceea bijuterii de aur, argint, chipuri, lucruri sculptate, covoare vechi, icoane bisericesti pictate pe lemn și altele.

Obiectele sunt a se trimite pe postă ori aduse la adresa 10

H. Candrea

Sibiu Str. Fleșerilor Nr. 5

Vor apărea în curând și se primesc prenotări la următoarele

Noi compozițiuni muzicale de Tib. Brediceanu

Hora (Re b major — Des dur)	Cor.	4—
Hora (La b major — As dur)	„	4—
Doine și cântece românești pe teme populare, caiet V.	„	10—
Jocuri românești pe teme populare, caiet V.	„	10—

plus porto postal recomandat 1 coroană.

Piese vechi, epuizate, au apărut în edițiuni noi.
Catalog trimite gratuit **Librăria arhidiecezană**
Sibiu—Nagyszeben. 23 2—3

Oțet

foarte bun se poate căpăta la
Peter Binder, Burgergasse 35
Pentru revanzători rabatul cuvenit.
21 3—3

Abonați

și
răspândiți pretutindenea
Gazeta Poporului
cea mai cu dragoste foaie
pentru neam!

riadovoi*, cu baionetele înfipte pe buzele puștilor, așteptându-i să iasă.

Părintele Irimie Stanciu păși cu demnitate în fața lor:

— Pe cine căutați? îi întrebă el cu glasul liniștit.

Unul dintre *riadovoi*, care avea cel mai înalt grad între dâșii, răspunse grav în limba muscălească:

— *Wo imja țarja ja was arestuju!***

Indată după rostirea acestor cuvinte, ceilalți trei zbiri ai stăpânirii se apropiară de părintele Stanciu și de oamenii cari se găseau împreună cu dânsul, își scoaseră lanțurile din pungi, și le legară mâinile.

— Nu strânge așa tare jupâne, că nu suntem făcători de rele, făcu premarele Hurdubelea, când încuiară *riadovoi* cu cheia lăcatul dela lanțuri.

Înainte de ce porniră din curtea bisericii în stradă, părintele Irimie Stanciu își ridică ochii spre cer și zise:

— Fie Doamne voia ta în veci!

— Amin, răspunseră cu un singur glas premarele și dascălul Grigoraș împreună.

Apoi ieșiră în uliță.

Câțiva oameni rămași mai îndărăt priveau nedumeriți în urma lor, cum înaintau cu fețele serioase și triste cătră capătul satului.

Se luminase acum de-abinelea și cerul înourat cernea ușor picuri mărunți de ploaie caldă de primăvară peste largul câmpiei, care zbea această sfântă binecuvântare ce-

rească cu mii de guri tănuite în adâncurile ei, și pământul revenit sub revăsarea înbelșugată de ape își împrăștiă mireasma-i proaspătă peste întinderea sămănăturilor tăcute, unduioase și zimbitoare...

Părintelui Irimie Stanciu, numai de una îi părea rău: nu-și putuse, înainte de-a fi pornit pe drumul acesta, din care cine știe de mai era poate o întoarcere, să-și strângă la piept încă odată copilașii. Și aceasta îl durea grozav. Nici lanțurile, nici purtarea brutală a *riadovoi*lor, nici frica de judecată, nimic nu-l putea clătina din convingerea sa bărbătească. Numai copiii îi pricinuiău atâta supărare, și-l sileau să i-se strângă inima de jale. Ii venea une-ori să strige, să țipe, să urle de durere. Dealtfel era așa de liniștit și de împăcat în adâncul conștiinței sale. El suferea pentru credința strămoșească și gândul acesta îi înzecea, îi însușea fiecă sfărâma de putere ce se găsea în sufletul său. Nici nu putea să aibă alt sfârșit povestea tristă, dar înălțătoare, începută în ziua de Florii, când a purces cu deputăția la Chișieu. Iși împlinise datorința și nimic mai mult. Ar fi putut, cugeta el, să fie mai îngăduitor, să se învoiască, să se lase ademenit de omul stăpânirii din Petersburg, dar n'a făcut-o, deoarece peste tihna trupească ce i-ar fi hărăzit-o poate momelile și făgăduințele cinovnicului, se înălța ca un far luminos răspunderea cu care era dator în fața lui Dumnezeu și-a urmașilor, pentru buna chivernisire a legii și limbii moldovenești. Și această dragoste imenză de lege l'a aruncat în lanțuri, l'a silit să-și părăsească totul, casa, familia și toate rânduelile și

să sfârșească cine știe în care temniță întunecoasă din Siberia, sau în care mină de plumb din Ural...

Se depărtaseră acum binișor de sat și părintele privi încă odată în urmă. Pe rând se perdeau în zare, întâiu căsuțele dela marginea parohiei împrăștiate în toate părțile, apoi castanii de lângă biserică cu floarea lor albă, în sfârșit turnul bisericii cu crucea lui de aramă poleită. Mai rămase apoi numai o pată surie, nedeslușită, slabă, care se topi pe marginea orizontului, și Stănileştii din Vale se perdură în adâncul lăptos și fără margini al depărtărilor...

* * *

După trei ani de robie premarele Gheorghită lui Vasilie Hurdubelea și dascălul Grigoraș se'napoiară în comună obosiți, slăbiți, și îmbătrâniți. Dar le mai rămăsese încă sufletul, și acesta se oțelise în cursul celor trei ani lungi de suferință. Ei aduseră vestea în sat despre sfârșitul părintelui Stanciu în temnițele dela Tobolsk, pe care-l răpuse dorul de copiii și boala sa grea de inimă...

* * *

Dormi în pace părinte Irimie Stanciu, până când trimbița zilei de-apoi îți va trezi oasele împrăștiate în pământ străin, ca să stai la dreaptă judecată cu prigonitorii tăi... Chișineu, 1882. Septemvrie.

George Dumbravă
învățător.

* Jandarmi muscălești.

***) În numele țarului sunteți arestați!